

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه امام صادق (ع)

دانشکده الهیات و معارف اسلامی و ارشاد

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد پیوسته

گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی

تحلیل فقهی ماهیت سرمایه بیمه عمر

استاد راهنما:

حجت الاسلام دکتر سید علی حسینی

استاد مشاور:

حجت الاسلام جمال الدین محمود زنجانی

دانشجو:

سید علی حسینی

شهریور ۱۳۹۳

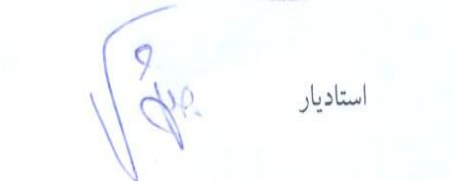
کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر ،
نسخه برداری، ترجمه، اقتباس و
نظایر آنها از این «پایان نامه کارشناسی ارشد»
برای دانشگاه امام صادق «علیه السلام»
محفوظ است. نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه: آقای سیدعلی حسینی کد دانشجوی: ۸۵۳۰۶۸۵۱۷

تحت عنوان: تحلیل فقهی ماهیت سرمایه بیمه عمر

را از نظر شکل و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیوسته پیشنهاد می کنند.

محل امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیأت داوران
	استادیار	حجت الاسلام دکتر سیدعلی حسینی	(۱) استاد راهنما
	استادیار	حجت الاسلام محمود جمال الدین زنجانی	(۲) استاد مشاور
	دانشیار	دکتر حسین هوشنگی	(۳) نماینده شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده
	استادیار	دکتر حسین بیرشک	(۴) استاد ناظر

سلام و درود بر روان پاک معمار کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی «ره» و شهدای انقلاب اسلامی ایران که امروز تمامی آسایش و آرامشمان را مرهون زحمات و رشادتهای آنان می‌باشیم. حقیر این اثر کوچکم را به این بزرگ مردان تاریخ انقلاب اسلامی ایران تقدیم مینمایم.

جا دارد که از ارشادات و راهنمایی‌های دلسوزانه و مشفقانه اساتید بزرگوارم: حجج اسلام سیدعلی حسینی، محمود زنجانی و حسین علی سعدی تقدیر و تشکر فراوان نموده و برای همگی این بزرگواران از درگاه ایزد منان، خداوند حی رحمان، بهروزی و شادکامی مسئلت می‌نمایم.

چکیده:

بیمه عمر مانند دیگر انواع بیمه در زمره مسائل مستحدثه قرار دارد و در روزگار ما بیمه عمر در شرکت های بیمه کاربرد وسیعی دارد. یکی از مباحث فقهی مهمی که در مورد بیمه عمر مطرح می‌گردد این است که ماهیت سرمایه بیمه عمر از منظر فقه امامیه چیست؟ آیا سرمایه بیمه عمر مصداق ماترک بیمه گذار محسوب می‌شود و حکم آن را دارد و تابع قواعد ارث است؟ آیا قرارداد بیمه عمر به منزله وصیت محسوب می‌شود؟

در این رساله به بررسی آراء و فرضیه‌هایی همچون ارث بودن، وصیت بودن، مال الصلح بودن، تعهد به نفع شخص ثالث بودن و هبه بودن سرمایه بیمه عمر پرداخته شده و ماحصل پژوهش انجام شده چنین است: که با رد شدن فرضیه ماترک بودن سرمایه بیمه عمر و دیگر موارد ذکر شده و علیرغم صحت مال الصلح بودن سرمایه بیمه عمر، بهترین و منطقی‌ترین پاسخ به سوالات مذکور آن است که «بیمه عمر» را عقدی مستقل بدانیم، با توجه به این که در فصل دوم اثبات شده است که عقود توقیفی نیست اشکالی در اثبات مستقل بودن عقد بیمه عمر به نظر نمی‌آید.

کلمات کلیدی: ارث، بیمه عمر، وصیت، تعهد به نفع شخص ثالث، صلح، توقیفی بودن عقود.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
سؤال اصلی:	۱
فرضیه:	۱
اهداف پژوهش	۲
روش و نوع تحقیق	۲
روش جمع‌آوری اطلاعات	۲
فصل اول: کلیات و تعاریف	۳
بخش اول: بیمه عمر	۴
۱-۱-۱. تعریف بیمه	۴
۱-۱-۲. بیمه‌های اشخاص	۵
۱-۲-۱-۱. اصطلاحات بیمه‌های اشخاص	۵
۱-۲-۱-۲. تعریف بیمه عمر	۸
۱-۲-۱-۳. انواع بیمه عمر:	۸
۱-۳-۲-۱-۱. بیمه عمر به شرط فوت	۸
۱-۳-۲-۱-۲. بیمه عمر ساده زمانی	۹
۱-۳-۲-۱-۳. بیمه تمام عمر	۱۰
۱-۳-۲-۱-۴. بیمه تمام عمر با محدودیت پرداخت حق بیمه	۱۰
۱-۳-۲-۱-۵. بیمه عمر با سرمایه صعودی یا نزولی	۱۱
۱-۳-۲-۱-۶. بیمه عمر مانده بدهکار	۱۲
۱-۳-۲-۱-۷. بیمه عمر به شرط حیات	۱۳

- ۱-۱-۲-۳- بیمه عمر ترکیبی..... ۱۶
- ۱-۱-۲-۳- بیمه عمر و پس انداز..... ۱۷
- ۱-۱-۲-۳- بیمه عمر و سرمایه گذاری..... ۱۸
- بخش دوم: ارث..... ۱۸
- ۱-۲-۱. تعریف ارث..... ۱۸
- ۱-۲-۲. موجبات ارث..... ۲۰
- ۱-۲-۳. موانع ارث..... ۲۱
- ۱-۲-۴-۱. تعریف ترکه در لغت:..... ۲۱
- ۱-۲-۴-۲. تعریف ترکه در کتاب و سنت:..... ۲۲
- ۱-۲-۴-۳. ترکه از دیدگاه فقها..... ۲۲
- ۱-۲-۴-۴. حقوق متعلق به ترکه..... ۲۳
- ۱-۲-۴-۵. ترکه در حقوق و قانون..... ۲۴
- ۱-۲-۴-۶. تصفیه ترکه..... ۲۵
- بخش سوم: وصیت..... ۲۵
- ۱-۳-۱. مفهوم وصیت..... ۲۵
- ۱-۳-۲. تعریف چند اصطلاح وصیت..... ۲۷
- ۱-۳-۳. انواع وصیت..... ۲۷
- ۱-۳-۳-۱. وصیت تملیکی..... ۲۸
- ۱-۳-۳-۲. وصیت عهدی:..... ۲۸
- بخش چهارم: تعهد به نفع شخص ثالث..... ۲۸
- ۱-۴-۱. مقدمه..... ۲۸

- ۲۹-۴-۱. تحلیل ماهیت حقوقی تعهد به نفع شخص ثالث در حقوق جدید:..... ۲۹
- ۲۹-۴-۱. نظریه دکترین پیشنهاد:..... ۲۹
- ۳۰-۴-۱. نظریه دکترین معامله فضولی..... ۳۰
- ۳۰-۴-۱. نظریه‌های مبتنی بر ایجاد مستقیم حق..... ۳۰
- ۳۰-۴-۱-۳-۱. نظریه اعلام یک طرفه اراده (ایقاع)..... ۳۰
- ۳۰-۴-۱-۳-۲. نظریه ایجاد استثنایی حق به سود ثالث..... ۳۰
- ۳۱-۴-۱. نتیجه گیری نهایی تعهد به نفع شخص ثالث..... ۳۱
- بخش پنجم: هبه..... ۳۲
- ۳۲-۵-۱. تعریف هبه..... ۳۲
- ۳۳-۵-۱. اقسام هبه..... ۳۳
- بخش ششم: صلح..... ۳۴
- ۳۴-۶-۱. تعریف صلح..... ۳۴
- فصل دوم: تحلیلی بر نظریه‌های ماهیت سرمایه بیمه عمر..... ۳۷
- بخش اول: بررسی فرضیه موهوب بودن سرمایه بیمه عمر:..... ۳۸
- ۳۸-۱-۱-۱. بیمه عمر و هبه:..... ۳۸
- بخش دوم: بررسی فرضیه مال الصلح بودن سرمایه بیمه عمر:..... ۴۱
- ۴۱-۲-۱. بیمه عمر و صلح:..... ۴۱
- بخش سوم: بررسی فرضیه وصیت بودن سرمایه بیمه عمر..... ۴۳
- ۴۳-۳-۱. بیمه عمر و وصیت:..... ۴۳
- بخش چهارم: بررسی احتمال ارث بودن سرمایه بیمه عمر..... ۴۴
- ۴۴-۴-۱. معافیت مالیاتی سرمایه بیمه عمر..... ۴۴

- ۴۵.....۲-۴-۲. قانون انحصار ورثه
- ۴۷.....۲-۴-۳-۱. طرح استفساریه ماده ۲۴ قانون بیمه
- ۴۸.....۲-۴-۳-۲. سیر تقنینی
- ۴۹.....۲-۴-۳-۳. بررسی طرح پیشنهادی
- ۴۹.....۲-۴-۳-۳-۱. رویکرد اول:
- ۵۰.....۲-۴-۳-۳-۲. رویکرد دوم:
- ۵۱..... بخش پنجم: بررسی فرضیه تعهد به نفع شخص ثالث بودن سرمایه بیمه عمر:
- ۵۱.....۲-۵-۱. بیمه عمر و تعهد به نفع شخص ثالث:
- ۵۷..... بخش ششم: بررسی فرضیه عقد مستقل بودن بیمه عمر:
- ۵۷.....۲-۶-۱. استقلال عقد بیمه عمر و دلایل آن:
- ۵۸.....۲-۶-۱-۱. عمومات و اطلاعات ادله:
- ۶۱.....۲-۶-۱-۲. توقیفی نبودن عقود: (حصری نبودن عقود)
- ۶۳.....۲-۶-۱-۳. عقلایی بودن عقد بیمه:
- ۶۴..... نتیجه گیری:
- ۶۶..... پیوستها: ۱
- ۶۸..... پیوستها: ۲
- ۷۰..... پیوستها: ۳
- ۷۲..... فهرست منابع:

مقدمه

بیمه عمر از جمله مسائلی است که در قرون اخیر تحت عنوان مسائل مستحدثه مورد بحث و بررسی فقها و حقوقدانان قرار گرفته است تا انطباق یا عدم انطباق قرارداد بیمه عمر با مبانی فقهی، تحلیل و واکاوی گردد.

بیمه عمر عبارت از قراردادی است که به موجب آن، بیمه گر در مقابل دریافت حق بیمه، تعهد می کند که مبلغ معینی را خواه دفعتاً واحد به شکل سرمایه بیمه شده و خواه در مدت معین به شکل مستمری به بیمه گذار یا شخص ثالثی که از طرف بیمه گذار (بیمه شده) تعیین می شود و یا به وارث بیمه شده بپردازد. موعد ایفای تعهد بیمه گر ممکن است فوت بیمه شده و یا حیات او در زمان معین باشد.

اما مسأله و مشکل عمده فقهی و حقوقی سرمایه بیمه در بیمه عمر به شرط فوت و بیمه عمر مختلط ظهور می کند چرا که در این موارد بیمه گر تعهد می نماید که هرگاه بیمه گذار در طول مدت قرارداد فوت نماید مبلغی را به ورثه یا شخص ثالث تعیین شده در قرارداد بپردازد. حال این موضوع سبب ایجاد بحثهای فقهی و حقوقی وسیعی پیرامون سرمایه بیمه عمر شده است و سوالاتی از این قبیل را بوجود آورده که: ماهیت سرمایه بیمه عمر از منظر فقه امامیه چیست؟ آیا سرمایه بیمه عمر مصداق ماترک بیمه گذار محسوب می شود و حکم آن را دارد و تابع قواعد ارث است؟ آیا قرارداد بیمه عمر به منزله وصیت محسوب می شود؟

حال که بیمه عمر با ارث و وصیت و صلح و هبه و تعهد به نفع شخص ثالث از جهت شکلی تشابهاتی دارد، آیا ماهیتا هم متشابه است یا با آن ها تفاوت دارد؟

سئوال اصلی:

سرمایه بیمه عمر از لحاظ فقهی دارای چه ماهیت و چه حکمی است؟

فرضیه:

بیمه عمر یک عقد مستقل است و رابطه ای با ارث و وصیت ندارد و سرمایه بیمه عمر مطابق شروط قید شده در قرارداد و قانون بیمه تقسیم می گردد.

اهداف پژوهش

هدف این پژوهش بررسی و شناخت ماهیت فقهی سرمایه بیمه عمر بوده که در این زمینه به تحلیل و ارزیابی نظرات مختلف ارائه شده در این خصوص پرداخته شده است و ضمن بررسی نظرات موجود سعی شده است که ماهیت این قراردادها نیز تبیین شود.

روش و نوع تحقیق

در این تحقیق از روش توصیفی استفاده شده است همچنین با توجه به نقش کلیدی بیمه و بخصوص بیمه عمر در فرآیند نظم اقتصادی، اجتماعی و قضایی جامعه بدون شک، نتیجه این تحقیق، در روزگار ما کاربردی است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

جهت جمع‌آوری اطلاعات درخصوص موضوع تحقیق از قوانین مختلف و همچنین از نظریات علمای فقه و حقوق و همچنین آرای محاکم و نظریات فقهای امامیه و کتب مختلف حقوقی استفاده شده است و غالباً در این ارتباط از روش کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است.

فصل اول:

کلیات و تعاریف

بخش اول: بیمه عمر

۱-۱-۱. تعریف بیمه

بیمه در لغت ضمانت مخصوصی است از جان و مال که مبلغی به شرکت بیمه می‌دهند و در صورت اصابت خطر بر جان و مال، شرکت بیمه مبلغ معینی می‌دهد. (دهخدا، سال ۱۳۴۸ ه.ش، ج ۱، ص ۶۰۴) فرهنگستان ایران، بیمه را اصطلاح بانکی شمرده و در تعریف آن می‌گوید: «عملی است که اشخاص با پرداخت پول، مسئولیت کالا یا سرمایه یا جان خود را به عهده دیگری می‌گذارند و بیمه کننده در هنگام زیان، باید مقدار زیان را بپردازد.» (ایزد پناه، سال تحصیلی ۶۹-۶۸ ه.ش، ص ۲)

در تعریفی دیگر نیز می‌توان بیان نمود که «بیمه در لغت به معنای ایمن داشتن جان و مال است از خطرات احتمالی که به نظر می‌رسد کلمه بیمه از واژه بیم مشتق شده باشد.» (عرفانی، سال ۱۳۷۱ ه.ش، ص ۹)

در تعریف بیمه، قانون بیمه در ماده یک خود آن را چنین معرفی می‌کند که «بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا جوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی بپردازد.» (قانون بیمه، اردیبهشت ۱۳۱۶ ه.ش)

البته باید توجه داشت که گاهی در تعریف بیمه منظور ما منظور لغوی این اصطلاح می‌باشد که در واقع به معنای حفاظت و مصونیت در برابر خطر است و گاهی در تعریف بیمه منظور از آن مفهوم اصطلاحی آن است که هدف صنعت بیمه و قوانین مربوط به آن می‌باشد.

بیمه به معنای اصطلاحی آن «نوعی معامله و قرارداد است که تعهدی را برای طرفین قرارداد بیمه الزامی می‌کند و در واقع نوعی تأمین و تعهد در پرداخت خسارت است» (جمالی زاده، سال ۱۳۸۰ ه.ش، ص ۲۴)

در اصطلاح حقوق، بیمه به عنوان عملیاتی تعریف شده که به موجب آن یک طرف (بیمه گر) تعهد می‌نماید در برابر دریافت مبلغی (حق بیمه یا سهم مشارکت) در صورت تحقق خطر معین (حادثه) به طرف دیگر (بیمه گذار یا ذینفع مربوطه) غرامت (سرمایه یا مستمری) بدهد. (روژه یو، سال ۱۳۷۳ ه.ش، ص ۱۱)

فقه‌های معاصر امامیه در تعریف بیمه مطلب خاصی نیاورده اند و تعاریف یاد شده را مبنای احکام فقهی قرار داده اند، آیه الله خوئی (ره) در تعریف بیمه می‌نویسد: بیمه عبارت از این است که شخص هر سال مبلغی به کسی یا به شرکتی بدون عوض داده و در ضمن شرط کند که اگر آسیبی مثلاً به تجارت خانه یا ماشین یا منزل یا خودش برسد آن شرکت یا شخص، آن خسارت را جبران یا آسیب را برطرف یا مرض را معالجه کند. (الموسوی الخویی، سال ۱۳۹۴ ه.ق، ص ۵۴۴)

۱-۱-۲. بیمه های اشخاص

در حالت کلی بیمه نامه ها با توجه به وجود ریسک در هر زمینه ای طراحی می‌شوند؛ به این ترتیب در بخش بیمه های اشخاص سه نوع خطر اصلی وجود دارد که بیمه گران برای ارائه پوشش به این خطرات، بیمه نامه های خود را حول این سه محور اصلی طراحی کرده و در بازار بیمه ای کشور عرضه نموده اند.

این خطرات عبارتند از: فوت، حوادث و بیماری ها

بنابراین بیمه های اشخاص به سه شاخه ی بیمه های عمر (زندگی)، بیمه های حوادث و بیمه درمان تقسیم می‌شوند. (حسینی پور، سال ۱۳۹۱ ه.ش، ص ۷۷)

۱-۱-۲-۱. اصطلاحات بیمه های اشخاص

در این قسمت با اصطلاحات مهم در بیمه های اشخاص بیشتر آشنا می‌شویم.

این اصطلاحات عبارتند از:

۱- بیمه گر:

شرکت بیمه ای است که بیمه نامه و ضمائم پیوست آن را صادر کرده و در ازای دریافت حق بیمه از بیمه گذار، پرداخت منافع بیمه به ذی نفع بیمه نامه را در صورت تحقق خطر موضوع بیمه به عهده دارد. در واقع در ازای دریافت وجهی به عنوان حق بیمه، تعهد خود را می‌فروشد. بیمه گر بر طبق

ماده ۳۱ قانون تأسیس بیمه مرکزی و بیمه‌گری^۱ باید شرکت سهامی عام بوده و بالتبع شخصیت حقوقی داشته باشد.

۲- بیمه گذار:

شخصی حقیقی یا حقوقی است که در ازای پرداخت حق بیمه، قرارداد را منعقد و پرداخت حق بیمه و یا اقساط آن را تعهد می‌نماید. بیمه گذار حقیقی و بیمه شده ممکن است یک نفر باشد در صورتی که بیمه شده و بیمه گذار شخص واحدی نباشد، رضایت کتبی بیمه شده به هنگام صدور بیمه نامه ضروری است، مگر در مواردی که بیمه شده اهلیت قانونی نداشته باشد که در این صورت به رضایت کتبی ولی یا قیم قانونی وی استناد خواهد شد.

۳- بیمه شده (مورد بیمه):

بیمه شده در بیمه های اشخاص، شخصی حقیقی است که فوت و حیات او موضوع بیمه نامه است؛ به بیان دیگر ریسک بیمه نامه روی بیمه شده می‌چرخد. در بیمه های اشخاص، بیمه گذار و بیمه شده می‌توانند یک نفر باشند؛ برای مثال سرپرست خانواده ای که خودش را تحت پوشش بیمه حوادث قرار می‌دهد هم بیمه گذار است و هم بیمه شده. حال اگر پوشش بیمه حادثه را برای همسرش بخرد، خود، بیمه گذار است و همسرش بیمه شده.

۴- ذینفع یا ذینفعان:

شخص یا اشخاصی هستند که منفعت بیمه نامه به آنها برمی‌گردد؛ یعنی بیمه گر در صورت بروز خطر مورد تعهد خود در بیمه نامه، خسارت احتمالی را به ایشان پرداخت می‌کند. ذی نفع یا ذی نفعان در بیمه های اموال و اشخاص می‌توانند حقیقی یا حقوقی باشند. برای نمونه بیمه گذاری که خود را به نفع سازمان انتفاعی یا غیر انتفاعی (مثلاً بهزیستی یا خیریه ها و غیره) بیمه عمر می‌کند که در صورت فوت او، بیمه گر سرمایه بیمه را به همان سازمان پرداخت می‌نماید.

ماده ۳۱ قانون تأسیس بیمه مرکزی و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰/۰۳/۳۰ : عملیات بیمه در ایران به وسیله ی شرکت های سهامی عام ایرانی که کلیه سهام آنها با نام بوده و با رعایت این قانون و طبق قانون تجارت به ثبت رسیده باشند ، انجام خواهد گرفت.

تبصره ۱- تشخیص فعالیت هایی که به آن عملیات بیمه اطلاق می شود با شورای عالی بیمه خواهد بود.

۵- حق بیمه:

وجهی است که در قبال تعهدات بیمه گر تعیین می‌شود و ایفای تعهدات بیمه گر منوط به پرداخت آن توسط بیمه گذار هم زمان با صدور بیمه نامه و یا حد اکثر تا یک ماه پس از تاریخ صدور حسب توافق فی مابین خواهد بود. (حسینی پور، سال ۱۳۹۱ ه.ش، ص ۱۵-۱۶)

۶- موضوع بیمه:

عقد بیمه باید دارای موضوع باشد. از نظر فقهی نیز معین بودن موضوع یکی از شرایط صحت معاملات است و این امر در ماده ۱۹۰ قانون مدنی ایران نیز پیش بینی شده است. این موضوع در حقوق بیمه، همان خطر یا حادثه ای است که محتملاً متوجه مال یا شخص معین می‌شود و بنابراین اگر موضوع منتفی باشد، عقد بیمه به علت فقدان موضوع منعقد نخواهد شد. (ماده ۱۸ قانون بیمه مصوب سال ۱۳۱۶ ه.ش)

در بیمه عمر هم، موضوع بیمه، خطر مرگ بیمه گذار نیست زیرا مرگ حتمی الوقوع است، بلکه خطر موضوع عقد، طول مدت عمر بیمه گذار است که نامعلوم می‌باشد. خطری که موضوع عقد بیمه قرار می‌گیرد باید به گونه ای باشد که در صورت بروز حادثه، موجب کاهش دارایی و یا زیان غیر مالی بیمه گذار گردد و به همین جهت قمار و شرط بندی که فاقد چنین وصفی است داخل در قلمرو بیمه نمی‌شود و فرق اساسی بیمه و قمار و شرط بندی از همین جا ناشی می‌شود. بدیهی است موضوع عقد بیمه باید قانونی باشد و به همین لحاظ بیمه کردن شخص در مقابل تقصیر عمدی او پس از عقد که قانون آن را اجازه نمی‌دهد باطل است. (ماده ۱۲ قانون بیمه ۱۳۱۶ ه.ش؛ ایزدپناه، سال تحصیلی ۶۹-۶۸، ص ۴۶؛ جعفری لنگرودی، مجله ی حقوقی وزارت دادگستری شماره ۲، سال ۱۳۵۷ ه.ش، ص ۹۷؛ جعفری لنگرودی، سال ۱۳۵۷ ه.ش، ص ۹۶)

۷- بیمه نامه:

سندی است که عقد بیمه و شرایط بیمه در آن نوشته می‌شود. بیمه نامه که دستور نوشتن آن در ماده ۲ قانون بیمه ایران مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۱۶ پیش بینی شده است عنصر سازنده ی عقد نیست بلکه دلیل اثبات آن می‌باشد و به همین جهت نیز سند عادی و نامه های مبادله شده بین شرکت های بیمه و بیمه گذاران برای اثبات عقد کافی است. (عرفانی، سال ۱۳۷۱ ه.ش، ص ۱۰)

۱-۲-۲-۲. تعریف بیمه عمر

یکی از مهمترین رشته های بیمه ای در تمام دنیا بیمه عمر است. این اهمیت تا جایی است که در کشورهای پیشرو در صنعت بیمه، بیمه گران به دو دسته بیمه گر عمر و بیمه گر غیر عمر تقسیم می شوند و هر کدام در زمینه تخصصی خود فعالیت می نمایند؛ یعنی بیمه عمر را از تمام رشته های بیمه ای جدا نموده اند. جدا از اینکه این تخصص گرایی، کارایی بیمه گران عمر را افزایش می دهد، اهمیت بیمه های عمر را نیز نشان می دهد.

خطرات مطرح در بیمه های عمر دو خطر اصلی است که تحت عنوان فوت و حیات از آن نام برده می شود؛ یعنی مرگ و یا زنده ماندن اشخاص، موضوع این بیمه نامه است؛ لذا برای هر کدام از این موارد، بیمه نامه ای مجزا طراحی شده است.

۱-۲-۳-۱. انواع بیمه عمر:

۱-۲-۳-۱-۱. بیمه عمر به شرط فوت

در این نوع بیمه عمر، تعهد بیمه گر تنها در خصوص فوت بیمه شده است و اگر او زنده بماند، بیمه گر تعهدی در قبال بیمه نامه نخواهد داشت. به این بیمه عمر، بیمه عمر خطر فوت نیز گفته می شود که انواع مختلفی دارد. از مهم ترین آنها می توان به این موارد اشاره کرد:

- بیمه عمر ساده زمانی

- بیمه تمام عمر

- بیمه تمام عمر با محدودیت پرداخت حق بیمه

- بیمه عمر با سرمایه صعودی یا نزولی

- بیمه عمر مانده بدهکار

۱-۱-۲-۳-۱-۱. بیمه عمر ساده زمانی

در این بیمه عمر که از انواع بیمه های عمر به شرط فوت است، بیمه گر برای یک دوره مشخص مثلاً ۱۰ ساله، فوت بیمه شده را برای سرمایه تعیین شده در بیمه نامه تحت پوشش قرار می دهد. نکته اینکه تعهد بیمه گر تنها در صورتی است که بیمه شده در طول مدت اعتبار فوت کند و اگر چنین نشود و بیمه شده در انتهای مدت بیمه نامه در قید حیات باشد، بیمه گر تعهدی نخواهد داشت.

مثلاً فرد ۴۸ ساله ای را در نظر بگیرید که خود را برای مدت ۱۵ سال برای سرمایه ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال تحت پوشش بیمه عمر به شرط فوت قرار می دهد. بیمه گر پس از دریافت فرم پرسش نامه (پیشنهاد) که جزء لاینفک بیمه نامه به حساب می آید، اطلاعات بیمه شده را بررسی کرده و در صورت وجود سلامتی، بیمه شده را برای مدت ۱۵ سال؛ یعنی تا ۶۳ سالگی برای سرمایه ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال تحت پوشش قرار داده و حق بیمه ۶,۲۳۷,۰۰۰ ریال (۶,۲۳۷,۰۰۰=۱۵×۴۱۵,۸۰۰) را طبق جدول اعلام می نماید:

حق بیمه سالانه برای سرمایه ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال		
سن بیمه شده	بیمه عمر ۱۵ ساله	بیمه عمر ۲۰ ساله
۲۰	۱۶۰,۸۰۰	۱۴۲,۱۰۰
۳۰	۲۰۹,۵۰۰	۱۸۴,۰۰۰
۴۰	۲۹۰,۱۰۰	۲۵۴,۶۰۰
۵۰	۴۱۵,۸۰۰	۳۶۹,۱۰۰

با وجود این پس از پرداخت اولین قسط بیمه، تعهد بیمه گر رسماً شروع و بیمه نامه از درجه اعتبار برخوردار می شود؛ لذا اگر در خلال این ۱۵ سال بیمه شده فوت کند، بیمه گر مبلغ ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدون کسر مالیات بر ارث و سایر کسورات قانونی، تماماً در وجه ذی نفع و یا ذی نفعان بیمه نامه پرداخت می نماید. حال اگر ۱۵ سال مدت اعتبار بیمه نامه سپری شده باشد و بیمه شده در قید حیات باشد، بیمه گر تعهدی در پرداخت وجه به بیمه گذار یا شخص دیگری ندارد. همانطور که ملاحظه می کنید این بیمه برای افرادی مناسب است که وضعیت معیشتی خانواده آنها پس از فوت سرپرست با سختی بسیاری مواجه می شود؛ لذا افرادی که مشاغل آزاد دارند لازم است حداقل یک بیمه عمر ساده زمانی داشته باشند.